

Speech Wilco Hazeleger, 26 maart 2026

Welkom allemaal bij de Dies Natalis en gefeliciteerd met onze 390ste verjaardag. Een lustrum dat we samen met het UMC Utrecht vieren.

Welcome to our 390th Dies Natalis to everyone here, to the entire UU community and all our staff and students, and of course to our honorary doctorates and their guests. A special welcome to her Excellency Gracita Arrindell and his Excellency Errold Bishop.

Our program of this week has been put together with colleagues of the Strategic Theme Dynamics of Youth and you will see that back today as well.

I will proceed in Dutch, but if correct you found a translation on the Dutch speeches of this ceremony on your chair if you need one. A translation is also available on the UU website.

Welkom aan alle aanwezigen van binnen en buiten de UU. Fantastisch dat er vandaag ook zoveel partners en gasten bij zijn om deze dag met ons te vieren. Zoals de jongeren en hun familie die hier aanwezig zijn via Stichting Jongerenwerk Utrecht, en de leden van de Surinaamse gemeenschap: van harte welkom. Fijn om deze dag samen met jullie te vieren.

Een jaar geleden stond ik hier voor het eerst met deze keten om.

Mijn voornemen was toen, en is nog steeds, om de ramen en deuren van de universiteit veel verder open te zetten. Daarom riep ik op om de buitenwereld de universiteit in te halen en de universiteit naar buiten te laten gaan. Ik zie dat we daarin stappen maken.

Vandaag hoop ik dat een deel van die stappen zichtbaar is. Openheid zit in het hart van de Universiteit Utrecht en daarom zoeken we de verbinding op. We liepen hier zojuist gezamenlijk met studenten en hoogleraren naar binnen, want we zijn één academische gemeenschap.

Ook hebben we vandaag dus veel meer gasten van buiten de universiteit in de Dom dan voorheen. Sommigen daarvan gaan jullie ook hier op het podium zien, en daar ben ik heel blij mee.

Deze middag, deze ceremonie, is een traditie, maar om eerlijk te zijn ook een beetje een toneelstuk. Tradities zijn mooi, maar kunnen ook afstand scheppen.

Hopelijk na vandaag is die afstand voor jullie iets minder. Onder mijn toga, en onder de toga van al die andere mensen in de zaal, zit gewoon een mens.

Dit eerste jaar als rector begon voor mij met kennismaken met de faculteiten en diensten. Van Diergeneeskunde tot Geesteswetenschappen en van de Directie Studenten, Onderwijs en Onderzoek tot de Universiteitsbibliotheek. Ik werd keer op keer verrast en ben enorm onder de indruk.

Omdat men denk ik wist dat ik zoek naar de verbinding met buiten, kreeg ik heel veel inspirerende voorbeelden van impact te zien.

Bijvoorbeeld een onderzoek naar het belang van spel, speeltuinen en andere vormen van buitenruimte die echt inclusief zijn. Want het moet voor ieder kind mogelijk en leuk zijn om buiten te spelen, ook als je een beperking of chronische ziekte hebt. Samen met kinderen, jongeren en hun ouders zoeken we naar creatieve oplossingen om toestellen en ruimtes te ontwerpen die inclusief spelen mogelijk maken.

Dit past bij onze nieuwe strategie. Die draait om samenwerken over grenzen heen. Via onze strategische thema's die zijn opgezet om maatschappelijke uitdagingen aan te pakken, op het gebied van democratie, op het gebied van de jeugd, duurzaamheid, en de levenswetenschappen waar alles draait om de gezondheid van mens, dier en planeet.

Dat doen we ook via ons onderwijsmodel. Dat geeft ruimte aan onderwijs waarin studenten vanuit meerdere vakgebieden samen kunnen leren én ruimte aan onderwijs waarbij zij samen met externe partners zoals inwoners of patiënten aan echte maatschappelijke vraagstukken werken. En waar zij ervaren dat wat ze hier leren er echt toe doet.

En dat onderwijsmodel wordt gewaardeerd: recentelijk ontvingen we prachtige complimenten van de commissie Instellingstoets Kwaliteitszorg. Ik ben dan ook heel trots op onze onderwijsgemeenschap!

De staat van de universiteit

Ik riep een jaar geleden op om de buitenwereld naar binnen te halen en zelf naar buiten te gaan, maar tegelijkertijd is de universiteit de wereld in het klein. Geopolitieke ontwikkelingen, maatschappelijke conflicten en polarisatie bereiken ook de collegebanken. Dat roept soms heftige reacties op. Helaas gaat dat soms

ook gepaard met intimidatie, vernielingen en antisemitisme. Dat kunnen we niet toestaan. De universiteit moet een veilige plek zijn voor iedereen.

Het past een universiteit om met elkaar in gesprek te gaan en die wil is er bij de meesten. Dat zag ik bij een recente bijeenkomst met medewerkers en studenten over democratie. Met duiding van experts, verschillende perspectieven, inzichten en ook meningen. Dat laatste mag ook. Meningen en inzichten verschillen, al is er een groot grijs gebied, zo leerde collega Paul Ziche me.

Inzichten zijn binnen de UU wetenschappelijk onderbouwd. Ze zijn toetsbaar en ontwikkelen zich in academische vrijheid. Meningen zijn anders. Ze kunnen moreel beladen zijn en sterk verschillen, soms uitend in verharding. Daar moeten we het met elkaar over hebben. Want als we vanuit die verschillende invalshoeken het gesprek aangaan, kan het schuren. Of komen we simpelweg niet tot een goed gesprek. Dat vraagt om tolerantie, en inlevingsvermogen in elkaar.

Het alternatief is veilig terugkeren naar die ivoren toren. Dat doen we niet. De samenleving die ons gunt dat we in academische vrijheid ons werk doen, mag verwachten dat we die samenleving opzoeken. Dat is fundamenteel voor het draagvlak van de universiteit als institutie in een vrije en open samenleving.

Lustrum en Diesthema

We vieren het lustrum gericht op samenwerking met stad en regio met als Motto **Maak Kennis. Maak verschil.** Laten we kijken naar een korte video over ons lustrum.

<instart video 1: lustrum video>

De Diesrede van vandaag laat het motto **Maak Kennis. Maak Verschil.** heel mooi zien. Er zijn straks twee sprekers: een wetenschapper, Gonneke Stevens, en Nienke Kuyvenhoven die werkt bij Jongerenwerk Utrecht.

Recente onderzoeksrapporten laten zien dat het met het mentaal welzijn van een deel van de jongeren niet goed gaat. Ook is er echt sprake van armoede, gewoon in onze stad.

De wetenschap kan bijdragen met kennis en richting geven aan oplossingen, vanuit kennis over psychologie, sociologie en medische wetenschappen. Vele disciplines dus, maar het is niet genoeg. Jongeren zelf en de mensen die vanuit

de praktijk met hen werken, zoals Nienke, weten wat de echte problemen zijn. En misschien ook het begin van een oplossing. Alleen door echt samen te werken, maken we het verschil.

Dat klinkt makkelijk, maar dat is het niet. Vaak spreken we niet gelijk dezelfde taal, en duurt het even voordat je elkaar begrijpt en een gedeeld idee hebt over wat belangrijk is.

En dat geldt niet alleen voor onderzoek rond jongeren, maar zeker ook voor andere maatschappelijke uitdagingen. Transdisciplinair werken, met externe partners aan échte vraagstukken, vraagt om openheid, om wederkerigheid tussen de praktijk en de wetenschap en zoals eerder gezegd, dat schuurt nog wel eens.

Dat zien we ook bij de energietransitie, bij werken aan werkgelegenheid, aan de democratische rechtstaat, aan de zorg.

Maar het mes snijdt aan twee kanten. Het verbindt onderzoek met oplossingen die direct praktische waarde hebben. Natuurlijk betekent dat niet dat al het onderzoek toepassingsgericht moet zijn. Juist niet, creativiteit op de universiteit uit zich ook in ongebonden onderzoek zonder directe toepassing.

Het gaat erom de verbinding te leren leggen. Dat levert wetenschap op die er toe doet. Een andere positieve kant is dat het maatschappelijk draagvlak voor de wetenschap kan toenemen. We willen niet vanaf een afstand de wereld beschouwen, vanuit een comfortabele academisch vrije rol. We willen meehelpen, meedenken, meedoen. Maar waarom zou je die rol gegund krijgen? Dit hebben we met z'n allen te verdienen.

Gelukkig is deze discussie springlevend op onze universiteit. En ik ben trots op de breedte van perspectieven, de waardevolle inzichten die worden gegenereerd en de openheid die we nastreven om hiermee het verschil te maken. Ik zie een levendige universitaire gemeenschap, in deze stad, op onze campussen.

Onze ramen en deuren staan open, en dat houden we zo.

Dank jullie wel.